

LESFICHE PARTICIPATIEF DRAMA

- Onderstaande 3 lessen van telkens 50 minuten helpen je om Participatief Drama te introduceren in de klas en aan de hand van beelden burgerschapsthema's te onderzoeken.
- Het is in deze van wezenlijk belang dat de thema's aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen. In de lessen hieronder werken we rond 'Groepsdruk'.
- Zorg ervoor dat je bewegingsruimte hebt, schuif tafels en stoelen aan de kant, of, indien mogelijk, werk in een lege ruimte.

LES 1

Opwarming | De beer van Poitiers (10 min)

DOEL | Even los te komen van de dagelijkse realiteit. De oefening bevordert spelplezier, prikkelt de zintuigen en is een aanzet tot beweging en beeldentheater.

Een van de leerlingen wordt aangewezen als de beer van Poitiers. De andere leerlingen zijn de bewoners van het bos. De bewoners beelden uit wat ze aan het doen zijn, bijvoorbeeld houthakken of bomen planten. Na een poos geeft de beer een harde grom, en de bewoners moet volledig bewegingsloos blijven staan. De beer gaat naar elke bewoner toe en probeert hen te laten bewegen. Van alles mag, grommen, aanraken, kietelen, laten lachen. Als de bewoner beweegt, is hij af en sluit hij zich aan bij de beer.

Beelden | Wat is er veranderd? (10 min)

DOEL | Leren exact te observeren. Voorbereiding op beeldentheater.

De leerlingen staan in twee rijen tegenover elkaar en ze observeren elkaar. Dan draaien ze zich om en veranderen een detail aan zichzelf. Er wordt weer omgedraaid: wat is er veranderd?

Variatie: in twee groepen. Een groep maakt een complexe pose met veel details, de andere groep observeert en draait zich daarna om. Er worden drie details veranderd, die de andere groep moet proberen te ontdekken

Beelden | Beeldhouwer en klei (10 min)

DOEL | Kennis maken met beeldentheater, samenwerking stimuleren, door middel van aanraking en concentratie.

De oefening werkt in tweetallen. Er wordt afgesproken wie persoon A en wie persoon B is. Persoon A is de beeldhouwer, persoon B de klei. Je geeft een voorbeeld voor de klas, met een vrijwilliger. Je beweegt lichaamsdelen van de klei in een houding, die de klei vasthoudt. Zo wordt het beeld opgebouwd. Denk aan details, zoals vingertoppen en kijkrichtingen. Gezichtsuitdrukkingen kunnen voorgedaan worden, zodat de klei deze kan kopiëren.

Er wordt zo min mogelijk gepraat. Vervolgens gaan de tweetallen zelf aan de slag met het maken van een beeld, daarna wisselen A en B.

Beelden | Nabespreken oefening beeldhouwer en klei

DOEL | Leren zorgvuldig observeren en interpreteren wat je ziet. Verwoorden van observatie en interpretatie, wat wordt gestimuleerd door de vragen van de leerkracht. Ook leren leerlingen dat interpretatie altijd subjectief is en dat er verschillende interpretaties van hetzelfde beeld kunnen zijn, net zoals in de samenleving.

Als zowel A en B een beeld hebben gemaakt, verzamelen alle A- beelden op de speelvloer, als in een museum. Groep B mag vervolgens rondlopen en rondkijken. Bespreek de beelden door vragen te stellen. Het doel hiervan is om echt te leren kijken en analyseren. Vragen gaan over gemeenschappelijke kenmerken, geef een titel aan het beeld, noem positieve punten van een beeld. Hierna wisselen groep A en B en volgt een tweede nabespreking. Bij de nabespreking is het van belang dat je alle observaties accepteert, aangezien observaties altijd subjectief zijn.

Afsluiter | De Yell

DOEL | Een speelse afsluiting van de les. De band binnen de klas versterken.

In deze oefening sluit je op speelse wijze de les af de leerlingen vormen een cirkel en verzinnen een eigen kreet, bestaande uit een woord of een zin. De leerlingen roepen samen deze kreet terwijl ze de handen in de lucht gooien.

LES 2

Opwarming | Fruitschaal (10 min)

DOEL | Loskomen van de dagelijkse realiteit. De oefening bevordert spelplezier, energie en zet aan tot beweging.

De leerlingen komen met stoel of kruk in een cirkel zitten. De joker heeft geen stoel en doet mee met het spel. De joker geeft elke deelnemer in de kring vervolgens een naam van een willekeurige fruitsoort.

Neem ongeveer vier verschillende soorten, en herhaal deze vervolgens. Ook de joker krijgt een fruitsoort. Voor de leerlingen is het belangrijk de fruitsoort goed te onthouden. De persoon in het midden, in het begin ben jij dat, noemt een fruitsoort. De leerlingen met deze fruitsoort moeten wisselen van stoel. Er komt hierdoor telkens iemand anders in het midden te staan. Roep je fruitschaal dan moet iedereen van stoel wisselen.

STAP 1 Beelden maken

DOEL | Leerlingen leren in groepsverband beelden vorm te geven en exploreren het gekozen thema.

In deze oefening vraag je de leerlingen om een beeld te maken van het onderwerp. In ons geval: Groepsdruk. De beelden worden kort geoefend en vervolgens gepresenteerd voor de rest van de klas. Laat de kijkers de ogen sluiten zodat de beeldenmakers de tijd krijgen om hun beeld te maken. Als je in de handen klapt mogen de ogen open en wordt het beeld bekeken.

STAP 2 Wat zie je

DOEL | Leerlingen leren observeren en objectief beschrijven wat ze zien. Daarbij wordt een onderscheid tussen objectief zien en de eigen interpretatie duidelijk.

In deze oefening wordt met de groep besproken wat er te zien is. Daarbij wordt het beeld eerst objectief beschreven. *“Als het goed is levert dit eenvoudige antwoorden op als: ‘twee mensen, de ene staat achter de ander, een man en een vrouw’, enzovoort.”*

STAP 3 Wat is het verhaal

DOEL | Leren om woorden te geven aan je interpretatie en je bewust worden van het feit dat er meerdere interpretaties mogelijk zijn van wat er te zien is

Hier vraag je verder door naar het achterliggende verhaal van het beeld. Wat is er aan de hand? Wie zijn deze mensen? Als je dit op straat zou zien, welk verhaal zie je dan? Belangrijk is om alle mogelijkheden te accepteren, er is geen goed of fout.

Afsluiter | De Knoop (5 min)

DOEL | Samenwerking, communicatie, zelfbeheersing.

De leerlingen staan in een cirkel schouder aan schouder met het gezicht naar het midden. Iedereen steekt zijn rechterhand naar voren. En pakt de hand van iemand die niet naast hem staat. Bij een oneven getal blijft er dus een hand vrij. Die hand wordt omhoog gehouden. Alle leerlingen steken nu de linkerhand omhoog en nemen de hand van een andere persoon in de cirkel maar niet iemand die naast je staat. Nu is de groep een knoop geworden. De leerlingen moeten samenwerken om zonder de handen los te laten de knoop te ontrafelen.

De uitkomst kan zijn:

1. je staat weer in een cirkel.
2. er ontstaan twee cirkels
3. de knoop kan niet worden ontrafeld. Vraag in dat geval aan de leerlingen welke hand los moet om de knoop wel te ontrafelen.

LES 3

Opwarming | Oefening naar keuze (5 min)

DOEL | Loskomen van de dagelijkse realiteit en spelplezier bevorderen. Door leerlingen de keuze te geven voor de oefening leer je ze ook omgaan met vrijheden en keuzes.

Als opwarming mogen de leerlingen zelf een oefening kiezen uit de afgelopen lessen. Ze ontwikkelen immers snel favorieten.

Beeldenrijen (5 min)

DOEL | Introductie beeldentheater, observatie, samenwerking.

De groep verdeelt zich in twee rijen (rij 1 en rij 2) die tegenover elkaar staan, met een afstand ertussen. Iedereen heeft een partner aan de andere kant van de zaal, waar hij tegenover staat. De oefening kan beginnen als iedereen goed weet iedereen wie zijn/haar partner aan de overkant is.

STAP 1 Beeld van emotie

Rij 1 verzint een emotie, die uitgebeeld gaat worden door rij 2. Rij 2 draait zich om en krijgt even de tijd om na te denken over hoe deze emotie uit te beelden.

Je telt tot drie, klapt in de handen, en groep 2 draait zich tegelijkertijd om naar rij 1 en maakt - ieder voor zich - een beeld van deze emotie. Je krijgt zo een rij van verschillende interpretaties van dezelfde emotie. Rij 2 blijft in die houding staan

STAP 2 Bekijk en analyseer de beelden samen met rij 1

Wat hebben de beelden gemeenschappelijk? Wat is het verschil?

Daarna wordt er omgewisseld: rij 2 mag een emotie verzinnen voor rij 1. Dit kun je nog een paar keer doen.

Beelden | Beelden compositie (20 min)

In deze oefening wordt opnieuw gewerkt met onderwerpen die zijn gebaseerd op het kozen thema. Belangrijk is dat de onderwerpen tegenstellingen bevatten. De oefening wordt gedaan in groepjes van 4 of 5 personen.

STAP 1 Beelden maken

DOEL | Leerlingen leren in groepsverband beelden vorm te geven en exploreren het gekozen thema

In deze oefening vraag je de leerlingen om door te bouwen op de beelden van les 2, over het thema groepsdruk. Welke beelden hadden we al? Wat ontbreekt nog? Zijn er situaties waar je zelf groepsdruk ervaren hebt? Of heb je dingen gezien? Maak per groep 1 of meerdere beelden die nieuwe elementen laten zien. De beelden worden kort geoefend en vervolgens gepresenteerd voor de rest van de klas.

STAP 2 Wat zie je

DOEL | Leerlingen leren observeren en objectief beschrijven wat ze zien. Daarbij wordt een onderscheid tussen objectief zien en de eigen interpretatie duidelijk.

In deze oefening wordt met de groep besproken wat er te zien is. Daarbij worden het beeld eerst objectief beschreven. "Als het goed is levert dit eenvoudige antwoorden op als: *'twee mensen, de ene staat achter de ander, een man en een vrouw', enzovoort.*"

STAP 3 Wat is het verhaal

DOEL | Leren om woorden te geven aan je interpretatie en je bewust worden van het feit dat er meerdere interpretaties mogelijk zijn van wat er te zien is

Hier vraag je verder door naar het achterliggende verhaal van het beeld. Wat is er aan de hand? Wie zijn deze mensen? Als je dit op straat zou zien, welk verhaal zie je dan? Belangrijk is om alle mogelijkheden te accepteren, er is geen goed of fout.

STAP 4 Wat wil je veranderen

DOEL | Leerlingen leren vanuit het eigen denkbeeld situaties veranderen en onderzoeken welke nieuwe perspectieven dit oplevert.

In deze oefening vraag je de leerlingen die het beeld observeren om iets te wijzigen of toe te voegen aan het beeld. De leerling mag ook zelf in het beeld gaan staan. Vervolgens bespreek je de veranderingen in het verhaal van het beeld.

Afsluiter | De vulkaan (5 min)

DOEL | Afsluiting van de workshop, aanraking, intimiteit, vertrouwen.

De leerlingen staan in een cirkel, dicht bij elkaar, lichaam lichtjes naar links gedraaid. De rechterhand wordt naar het midden van de cirkel gestoken, met de vingers als een losse vuist, de duim uitgestoken naar links. Alle duimen worden vastgepakt door de vuist van de linkerbuur, waardoor er in het midden een cirkel ontstaat van handen. Een vulkaan. Alle leerlingen gooien met de vrije linkerhand, symbolisch, iets in de vulkaan dat ze kwijt willen over het thema. Je kan hen daar vrij in laten, maar je kan de opdracht ook richten door een woord, een geluid, een conclusie van de dag, in de put te gooien.